

Sakta singlar det ner till marken, slår rot och växer utan att själv veta om det upp, till att sysselsätta 76 000 svenskar med arbete. Människor som planterar, vårdar, gallrar, avverkar, skotar, transporterar, sågar, bearbetar och förädlar trä. Trä som blir tak över våra huvuden, värme i elementen, kunskap i böcker, livsmedelsförpackningar och snart kanske bilkarosser i kolfiber och miljövänligt flygbränsle.

Robert Rundberget, till vardags kommunikatör på det värmländska skogs-klustret The Paper Province, har följt med skogsarbetare Roger Andersson på gallring en bitande kall dag i en skog i Sven-Ingvarsland.

Text: Robert Rundberget

Allt börjar
med ett litet frö

Roger Andersson jobbar och lever mitt i skogen.

För tillfället kör han en skördare i Gåsborn, norr om Filipstad i Värmland. I år kommer han och hans kollegor runt om i landet avverka cirka 80 miljoner kubikmeter skog.

Roger är anlitad av VSV Frakt, som i sin tur fått uppdraget av Mellanskog att göra en första gallring på Bengt Jonssons marker. En insats som kommer rädda Bengts skog.

– Den här skogen har precis som många andra en väldigt ojämn åldersfördelning vilket inte är optimalt. Tillväxten stagnerar fruktansvärt eftersom det blir för tätt mellan träden. Genom att vi nu gör en första gallring så höjs värdet på Bengt skog med ungefär 100.000 kronor per hektar vid slutavverkningen.

Det är tidig förmiddag en gnistrande klar vinterdag i februari. Kviksilvret har stannat lite tvekan mellan 18 och 19 minusgrader när Roger tar sig en fikarast i sin "koja". En slags kombinerad husvagn och verkstad som rymmer allt han behöver för någon månads arbete i skogen. Roger prasslar med pappret till en kanelbulle, och jag undrar om han kanske avverkat trädet som blev just det pappret.

Roger menar att hans arbete går ut på att hjälpa naturen på traven. Det finns en viss mängd näring i marken och den räcker bara till att bära ett visst antal stammar. Genom att spara de stammar som har bra kvalitet ser han till att markens näringsämnen används på ett så ekonomiskt vis som möjligt.

Med sin skorrande småländska berättar Roger hur han läser skogen för att besluta vilka träd som ska gallras och vilka som får stå kvar.

– I första gallringen plockar vi bort ganska mycket björk, för då har den gett sitt bästa. Därför blir det ofta mer tall och gran som får stå kvar eftersom man vet att det håller till timmer i slutändan. Jag plockar också bort skadade träd,

med lyror och brutna stammar och så kallade vargtyper.

Vargtyper är träd som växt sig grova, men som är risiga och greniga och därför har dålig timmerkvalitet. Vargtyperna konkurrerar ut de kvalitetsträd som har potential att bli fint timmer och vid en gallring är det därför rationellt att fälla dem så att kvalitetsträden får mer näring.

– Jag tittar också på om träden står i grupper. Om ett stort träd står så att det skymmer solen för två andra så tar jag bort det.

Kaffet har kallnat och vi klär oss varmt för att gå ut i skogen där Roger ska visa hur han arbetar. Vi pulsar genom snön uppför en smal traktorstig mot skördaren. Längs vägen pekar Roger på vargtyper, lyror och färgmärkningar för olika timmersorter. Vid en trio av tätt ställda granar stannar han upp och synar stammarna från rot till topp. Ett talande exempel där ett sydligt placerat träd skymmer solen för två andra.

– Det finns flera nackdelar med att träden växer så här tätt ihop, berättar Roger. Till att börja med flätar de ihop rötterna i varandra, vilket gör att deras rotsystem blir väldigt små och dåliga på att plocka upp näring, samtidigt som de inte står lika stadigt. En annan nackdel är att kronan inte utvecklas så bra och då blir det inte så mycket vindpåverkan. Därmed står den stilla mer och utvecklar ingen tjock stam. Därför försöker jag ställa ut träden glesare när jag gallrar.

Det slår mig att träd på sätt och vis fungerar som muskler. Om de utsätts för påfrestningar så kompenserar de genom att bygga mer massa på bredden för att klara svårare ansträngning. Så vill man ha ett riktigt tjockt träd ska man se till att det har en stor krona som fångar mycket vind.

– När tallarnas grönkronor blir mindre än halva trädstammens längd är det normalt dags att röja eller gallra, för att ge dem mer utrymme att växa till sig.

Vi pulsar vidare inåt skogen.

Med jämna mellanrum ligger timmertravar upplagda för att skotaren enkelt ska kunna hämta ner det till närmsta bilväg. Roger pekar på en sluttning och berättar att sådana markförhållanden ger väldigt fin tillväxt tack vare att vatten som rinner nerför slänten för med sig näringsämnen och mineraler till träden. För att ge ytterligare näring skulle man kunna återföra aska från värmeverk som eldar med biobränsle. Och även om fler och fler får upp ögonen för askåterföring så skulle fler skogar må bra av ett sådant extra näringstillskott. Och det finns en stor utvecklingspotential, menar Roger.

Slukar biobränsle

– De som borde gå i bränschen är de stora brukena, som Skoghall och Gruvön, som eldar enorma mängder biobränsle och har stora skogsägare i ryggen. Man behöver ha cirka 50 hektar skog för att kunna få en rationell och lönsam hantering runt askåterföringen, så det är svårt för privatpersoner som oftast har betydligt mindre arealer än så.

Framme vid skördaren gör Roger sig redo för ett nytt pass bakom spakarna. Idag är det kallt och ganska hårt i backen, vilket minskar risken för körskador. Men med sådan blöta som varit i backen den här vintern skulle Roger vilja ha 20 minusgrader i flera veckor för att det ska bli ordentlig kyla i backen.

– Jag har tappat en miljon i omsättning bara på grund av väder.

Ett dilemma som enligt Fredrik Byh, skogsinspektör på Mellanskog, drabbar hela branschen.

– Vi har legat 3000 till 4000 kubikmeter mindre per månad än vad vi ska göra, så vi orkar inte riktigt med att leverera allt vi åtagit oss. Det skulle behövas helt nya typer av skogsmaskiner som gör mindre åverkan på marken för att vi ska kunna förlänga avverknings säsongen, men tyvärr är vi bara i början av den utvecklingen. I skördaren siktar Roger in

sig på en liten tall. Aggregatet greppar stammen och kapar den på ett ögonblick. Tio sekunder senare är alla kvistar avlägsnade och stammen läggs i en trave. Kanske blir den ett bullpapper.

Skogen är samhällets lungor och luftreningsverk. Och skogsindustrin är hjärtat och blodloppet i hela vår ekonomi, som genom sin efterfrågan på produkter och tjänster förser hela Sveriges näringsliv med syre.

Roger Andersson hjälper naturen på traven.

Skog.

IB·RINGBY
INDUSTRIAL TECHNICAL SALES TRAINING

Specialisten inom
säljträning
för ingenjörer
och tekniker

Öppna kurser

Företagsanpassade
kurser

www.ibringby.se